

معرفی فیلم‌های بخش جایزه شهید آوینی جشنواره حقیقت

فهرست آثار حاضر در جایزه شهید آوینی جشنواره سینما حقیقت اعلام شد. به گزارش «وطن امروز»، ۲۹ فیلم منتخب «جایزه شهید آوینی» که ۸ اثر آن همزمان در بخش «مسابقه ملی» جشنواره سینماحقیقت هم حضور دارند، عبارتند از آرام‌شهر (سیدحامد نوبری)، الماطا (علیرضا آل‌یاسین)، برای موصل (یحیی محمدعلی)، بلوچستان (محسن زارعی)، بیتنا (مصطفی اشراقی)، پدر طالقانی (محمدعلی محمددوست)، پنهان‌شدگی (سیدرضا رضوی)، توتیا (محمدرضا خوش‌فرمان)، جان (امیرحسین نوروزی)، جایی که نبودم (مصطفی سیفی)، چشم به راه (حسین همایونفر)، چشم به راه (علیمحمد خانیکی، مجتبی احسانی)، حلب: سکوت جنگ (امیر اصلانو)، رویای روهینگیا (محمد مهدی خالقی)، خاطرات خبرنگار جنگی (وحید چاوش)، زیر صفر مرزی (مهدی افشارنیک)، ستارگان خلیج‌فارس (علی خائف)، شبیه‌سازی آقای زرد (ماهان خمایی‌پور)، عبور ناممکن (مسعود امامی)، داوود جلیلی، لیبک (محمدرضا وطن‌دوست)، متولد اثر (سیدرضا حسینی)، مردان زندگی (یحیی رضایی)، مردمان نیمه‌جان (روح‌الله قاسمی)، نجات (امیرحسین نوروزی)، هجده درصد (مصطفی شهبان)، یک فراموشی بی‌حسن‌کننده (عادل انبسی)، یمن: جنگ بی‌فرام (مهدی خرم‌دل)، ۳۳۰ سی‌سی خاطر (الهام معروفی)، «جایزه شهید آوینی» جشنواره بین‌المللی سینما حقیقت، از هیأت داورى مجزایی برخوردار است.

اخبار

رونمایی از پوستر جشنواره‌های هنری فجر به‌طور همزمان

در آستانه چهلیم سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی پوسترهای جشنواره‌های فجر در حوزه‌های تئاتر، سینما، موسیقی، هنرهای تجسمی و رشته‌های دیگر به‌طور همزمان رونمایی خواهد شد. به گزارش مهر، در آستانه چهلیم سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی برنامه‌ریزی‌هایی برای رونمایی همزمان پوسترهای جشنواره‌های فجر در حوزه‌های تئاتر، سینما، موسیقی، تجسمی و در روز ۲۵ آذرماه سال جاری انجام شده که در صورت نهایی شدن تصمیم‌ها، این برنامه اجرایی می‌شود و در غیر این صورت منتفی خواهد بود. هم‌اکنون کارگروه‌های مختلفی در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به‌مناسبت چهلیم سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی در بخش‌های مختلف تشکیل شده که بر مبنای آن برنامه‌های مختلفی با محوریت ۴۰ سالگی انقلاب در جشنواره‌های مختلف فجر اجرا خواهد شد.

برگزاری آیین اختتامیه چهارمین دوره جشنواره نشان دهخدا

آیین اختتامیه چهارمین دوره جشنواره نشان دهخدا (انتخاب کتاب اعضای هیات علمی دانشگاه‌های سراسر کشور در حوزه علوم انسانی) توسط انتشارات علمی و فرهنگی برگزار می‌شود. در این مراسم که پیشکسوتان و استادان بنام حوزه علوم انسانی چون استاد احمدسمعی گیلابی، دکتر مقصد فرستخواه، دکتر عباس بازرگان، دکتراسماعیل مسعودی لاریجانی، دکتر سهراب شهسپانی و دکتر داوود فیحری در آن حضور خواهند داشت ۳ اثر برگزیده و ۱۳ اثر شایسته تقدیر این جشنواره که از بین حدود هزار اثر ارسالی انتخاب شده‌اند، معرفی شده و به پدیدآورندگان این آثار جوایزی اهدا می‌شود. آیین اختتامیه چهارمین دوره جشنواره نشان دهخدا امروز سه‌شنبه ۲۹ آبان ۱۳۹۷ ساعت ۱۵ تا ۱۷ تا در سالن جلالین این دانشگاه تربیت مدرس برگزار می‌شود.

سینمای جهان

اظهارات آتشین جیم کری درباره ترامپ

جیم کری بازیگر مشهور هالیوودی سخنان آتشینی علیه ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا مطرح کرد. به گزارش مهر به نقل از ایندی‌وایر، جیم کری، کمدین و ستاره هالیوود از مخالفان تمام‌عیار رئیس‌جمهوری کنونی آمریکا و سیاست‌های او است. جیم کری در بخش از این مصاحبه می‌گوید: ترامپ مرد بدی است! او تمام تجارت‌هایی را که در آن دخیل بوده به ورشکستگی رسانده است و چه کسی فکر می‌کند این ورشکستگی برای ما و مملکت ما اتفاق نمی‌افتد؟ چه از لحاظ مالی و چه از نظر اخلاقی! این کاری است که او انجام می‌دهد و برای همین او را مانند یک بچه می‌بینم.

گفت‌وگویی «وطن امروز» با علی ملاقلی‌پور کارگردان مستند «راه طی شده» با محوریت بررسی اندیشه‌های مرحوم بازرگان

ممنوع‌الجشنوارهام

راه طی شده از ابوالحسن فروغی شروع می‌شود و در نهایت به مجاهدین خلق می‌رسد

احسان سالمی: وقتی جمعه‌بارانی که گذشت، راس ساعت برای مصاحبه در دفتر روزنامه حاضر شد، فهمیدم که سابقه سال‌ها حضور به عنوان دستیار کارگردان در سینما از علی ملاقلی‌پور یک فرد منضبط و دقیق ساخته است: خصلتی که ترکیب آن با روحیه پرنرزی و جست‌وجوگرش را نه فقط در جای‌جای صحبت‌های شنیدنی‌اش در طول مصاحبه، بلکه در خروجی کارش که در قالب مستند «راه طی شده» منتشر شده نیز بخوبی می‌توان دید. شاید علی ملاقلی‌پور برای بخش عمده‌ای از مخاطبان هنوز هم به واسطه نام بزرگ پدرش یعنی مرحوم رسول ملاقلی‌پور شناخته شود، ولی حالا و پس از تجربه ساخت فیلم سینمایی «قندون چهیزیه» و مستند «راه طی شده»، دیگر می‌توان ملاقلی‌پور جوان را یک کارگردان آینده‌دار دانست. ملاقلی‌پور در مستند «راه طی شده» سعی کرده از زاویه نگاه اندیشه و تفکر مهندس بازرگان به نقد و بررسی عملکرد سیاسی نخست‌وزیر دولت موقت بپردازد. «راه طی شده» که محمدامین نوروزی تهیه‌کننده‌ی آن را بر عهده دارد از تازه‌ترین تولیدات مرکز مستند سوره حوزه هنری است و امروز عصر در این مجموعه رونمایی می‌شود.

تکمیل کتاب «ممنوع‌الجشنوارهام»

دارد این است که در نهایت هر اثری ساخته شود، عده‌ای پیدا می‌شوند که می‌گویند حرف‌های ما تقطیع شده است. وقتی بنده به عنوان راوی در اثر حضور داشتم دوست نداشتم صدام نریشنی باشد، بلکه می‌خواستم بسیاری از انتقادات همان‌جا مطرح شود و به همین دلیل آیینه را گذاشتم تا بگویم همان‌جا حرف‌ها زده شده نه اینکه حرف‌ها تقطیع شده است، البته که در نهایت باید تدوینگر برخی حرف‌ها را قیچی کند و بالاخره باید بحث را به نوعی به سرانجام رساند. مثلاً درباره جنگ نظر نهضت آزادی و سازمان مجاهدین و جریان روشنفکری وجود دارد و در مقابل نظر مخالفین نیز هست اما نکته اینجاست که نظر

منتقد در مرحله دوم آمده است و اگر قرار به تقطیع بود چرا درباره جنگ ۸ تا ۱۰ جمله آنها می‌گویند و بعد نظرات انتقادی می‌آید. آنجا البته درباره جنگ یک سوال جدید مطرح می‌کنم که در ۲ سال اولی که شما می‌گویید با جنگ مخالفتی نداشتید، آیا جوانان نهضت را به جنگ فرستادید یا یک جانباز و شهید دادید؟ این نشان می‌دهد که این نهضت ۲ سال اول را نیز قبول ندارد، مگر می‌شود ۲ سال اول را قبول داشته باشند اما در همان بازه نیز یک نفر را به جبهه نفرستند. بحث این نیست که نهضت آزادی در تمام مراحل اشتباه کرده ولی واقعیت این است که در دوران ۱ سال دفاع مقدس جوانان دستور ایستادن در مقابل دشمن را از امام(ره) دارند و کسی نمی‌تواند بگوید این جوانان خودشان رفتند و جنگیدند و یکی از اشکالاتی که الان داریم این است که بخشی از جامعه ما می‌گوید شهیدا بسیار خوب بودند اما امام را قبول نداریم، در حالی که تمام شهیدا به دلیل حرف امام مقابل دشمن ایستادند؛ حال چطور می‌توان این پیوند را قطع کرد؟ شاگردان بازرگان مسری‌شان به سمت دشمنی با ملت و اسلام رفت حال خواسته یا ناخواسته اما شاگردان امام به سمت حفظ اسلام و ملت رفتند و این یک واقعیت است.

■ چرا سینماحقیقت این مستند را نپذیرفت؟ نمی‌دانم. احساس می‌کنم بنده ممنوع‌الجشنواره هستم. ■ سال گذشته همین کار را با مستند «قائم‌مقام» که درباره مرحوم منتظری بود نیز انجام دادند و عنوان در حالی که الان مستند «پدر طالقانی» در جشنواره وجود دارد و به نظرم اصلاً چنین بحثی وجود ندارد، باید اعتراف کنم همیشه فکر می‌کردم بایکوت از طریق مارکسیست‌ها رخ می‌دهد، چرا که در زندان‌های قبل از انقلاب این اتفاق بسیار رخ می‌داد اما در مطالعات تاریخی متوجه شدم لیبرال‌ها نیز بایکوت می‌کنند و تنها در حرف از آزادی اندیشه می‌گویند ولی آزادی اندیشه را برای مخالفان خود قبول نمی‌کنند. واقعیت ماجرا آن است که به دلایل مختلف این مساله رخ داده

احساس می‌کنم هیات انتخاب تصور می‌کند علی ملاقلی‌پور اصلاً مستندساز نیست و از سوی دیگر فیلمی که دیده شود و جایزه بگیرد، الگو نیز خواهد شد. نه‌تنها درباره این اثر، بلکه حس می‌کنم باز هم اگر فیلمی بسازم، باز این ممنوع‌الجشنواره‌ای خواهد بود. اما شاگردان بازرگان نیز یک فیلم خنثی بسازم یا اینکه جریان مقابل

درباره جنگ یک سوال جدید از «نهضت آزادی» مطرح می‌کنم که در ۲ سال اولی که شما می‌گویید با جنگ مخالفتی نداشتید، آیا جوانان «نهضت آزادی» را به جنگ فرستادید یا یک جانباز و شهید دادید؟ این نشان می‌دهد که این نهضت ۲ سال اول دفاع مقدس را نیز قبول ندارد

عوض شود. ■ الان فیلمنامه فیلم سینمایی با سریالی آماده تولید دارید؟ فیلمنامه‌های «نگبار» و «گاوپازی» را درباره مقوله کار و بیکاری، اعتیاد... و با احسان بیگدلی و محمدامین نوروزی سریال هم نوشته‌ام اما کلاً اقتصاد سینما خراب شده و سینما دیگر پذیرش ندارد. در حال حاضر فیلمسازی رایج ۳ نوع است: یک نوع فیلمسازی به شکل کلی براساس شوخی‌های سخیف و هجوآلود است، نوع دیگر نیز فیلم‌های سفارش نهاد یا از گانگی سراغ ساخت یک اثر می‌رود و خب آنها هم اغلب فکر می‌کنند اگر یک سال فیلمی درباره دفاع مقدس ساخته نشود، احساس می‌کنند

کم‌کاری کرده‌اند و این سنگر را خالی گذاشته‌اند، در حالی که اگر درباره معارف الهی حرف بزنیم اولی‌تر از دفاع مقدس نیز خواهد بود. یک خط ضعیف سوم نیز فیلمسازی جشنواره‌پسند است که آن هم برای من ارزشی ندارد.

فکری از کجا آمده است؟ اینکه می‌شود افکار مادی را هم‌پای افکار الهی بداندیم، از کجا آمده است؟ این از راه طی شده آمده است که بشر با عقل خود و با همه اشتباهات خود می‌تواند با عقل بی‌نهایت خداوند مگر اینکه افراد بروند و در این حوزه متخصص شوند، اینکه تنها بنده بگویم، بلکه دکتر نوید بازرگان فرزند او نیز همین مساله را می‌گوید. مستند درباره بازرگان و البته راه طی شده او است و ما درباره تأثیرات مثبت و منفی یک جریان فکری صحبت می‌کنیم.

■ ایده آوردن بخشی از فیلم «محمد رسول الله(ص)» از همان ابتدای ساخت مستند در ذهن تان بود یا بعداً به آن رسیدید؟

این مساله زمانی که در حال مصاحبه با آقای جعفری بودیم به ذهنم رسید، چرا که آنها همیشه به سنت پیامبر و قرآن ارجاع می‌دهند و می‌گویند پیامبر هم مبارزه مسلحانه می‌کرد، در حالی که پیامبر ابتدا انقلاب کرد و بعد از آن مبارزه مسلحانه را شروع کرد و همان‌جا نیز می‌گویم که اکثر گروه‌های مسلح در شرایط انقلاب دنبال جهاد هستند و در شرایط جهاد، دنبال ایجاد انقلاب دیگر هستند؛ از بین همه گروه‌ها فقط گروه فدائیان اسلام است که در شرایط جنگ پشت مردم و انقلاب ایستاد.

■ علی ملاقلی‌پور زمانی که می‌خواست سراغ ساخت اثر این برود، به این مساله فکر کرده بود که بعد از ساخت این اثر ممکن است از جانب جریان روشنفکری سینما و طیف‌های حامی آن بایکوت شود؟ یا الان واکنشی داشتید یا خیر؟

جریانی که شما از آن نام می‌برید در قضیه ساخت و نمایش فیلم «قندون چهیزیه» نیز پشت آن اثر نایستاد، چون آن جریان را اقتاع نمی‌کرد، هر چند بخشی از نگاه فیلمسازی حکومتی پشت پشت قندون چهیزیه نمی‌ایستد و حتی با آن مخالفت می‌کنند زمانی فردی در سینما بود که بنده دستتاری او را می‌کردم و فیلم کوتاه می‌ساختم و به او نشان می‌دادم یک بار او به من گفت راحت فیلم می‌سازی؟ زمانی که دلیل این سوالش را پرسیدم، گفت خب هر فیلمی را که می‌سازی به راحتی بخش می‌کنی، به او گفتم آره و بعد دوباره گفت اگر ۲ یا ۵ سال دیگر متوجه شدم فیلمی که ساختی اشتباه بوده چه کار خواهی کرد؟ به او گفتم فیلم دیگری می‌سازم که به نظرم درست است، دوباره گفت اگر ۲ سال بعد متوجه شدم آن فیلم هم اشتباه بوده چه خواهی کرد؟ آیا می‌توانی افرادی را که با فیلم تو زندگی کردند بیدار کنی و با آنها بگویی نخواستیم باعث اشتباه و انحراف‌ناشان شدی؟ او به من گفت ذهن مردم تخته‌سیاه نیست که فیلم اشتباهی بسازی و بعد آن را پاک کنی. هر فیلمی باقیات‌الصالحات نیست و بعد گفت از فیلم‌های پدرم شاید ۴ یا ۵ اثرش تنها باقیات‌الصالحات باشند و مابقی آنها اینگونه نیست که بعد دیدم حرف‌هایش درست است و پدرم نیز فیلم اشتباه داشته است. گفت اهل احتیاط و مشورت باش و بگذار افکار در ذهنت دم بکشد و انبیا و اولیا و قرآن را ببین و کارهایت را با آنها چک کن. اصلاً یکی از پاشنه آشیل‌های روشنفکری این است که هنوز حرف اول در ذهنش دم نکشیده حرف بعدی را می‌زند و زیاد هم حرف می‌زند و بزرگ‌ترین اشکال جریان روشنفکری همین است. بیش از ۱۰۰ اثر از مهندس بازرگان اجازه چاپ می‌گیرد و منتشر می‌شود؛ رفسنجانی در سال ۱۳۵۸ خوانده می‌شود و دارد و خودش شاک می‌هندند که چرا مابقی آثار چاپ نشده، در حالی که باید درباره همین آثار چاپ شده صحبت کنیم. اگر مستند ما ذرهای از نور باشد تاریکی وارد خواهد کرد. سوال شما مانند این است که بگویید آیا از تاریکی می‌ترسی؟ در حالی که اگر حتی شمع نیز دست‌مان باشد دیگر از تاریکی ترس نداریم؛ همه حقایق دست ما نیستند اما اگر ذره‌ای نیز خدا به ما عنایت کرده باشد، حداقل ترسی نداریم.

■ درباره فرم مستند انتقادات زیادی وجود دارد. ایده آیینه‌ها را از کجا آورده‌اید؟ احساس نمی‌کنید این ایده بعضی موارد خوب درنیامده و حتی گاهی باعث گیج شدن مخاطب می‌شود؟

این فرم را تجربه کردیم ولی واقعیت این است که به دلیل محتوایی آیینه‌ها را گذاشتیم، یکی از مشکلاتی که برای اغلب مستندهای سیاسی وجود دارد و باعث اشتباهی می‌شوند اما در واقعیت این است که به دلیل محتوایی آیینه‌ها را گذاشتیم، یکی از مشکلاتی که برای اغلب مستندهای سیاسی وجود

امنظور نهضت آزادی است] به فقه آشنایی ندارند و تعبیرهای غلط داشته و احادیث را اشتباه تفسیر کرده و باعث انحراف جوانان می‌شوند اما در مقابل نهضت آزادی هم می‌گوید ما به قرآن ورود نمی‌کنیم مگر اینکه افراد بروند و در این حوزه متخصص شوند، این حرف اشکالی دارد؟ اتفاقاً به معنی پذیرفتن انتقاد است. امام انتقاد داشت، هر چند که انتقاد تندی است. ■ اما قبول کنید بخش عمده‌ای از جامعه نگاهش این است که این حرف را امام زده و دیگر جایی برای گفت‌وگویی نمی‌ماند.

خیر! اینگونه نیست. «راه طی شده» از ابوالحسن فروغی شروع شده است. هر چند این فرد، ادیب و باسواد است و کمتر استادی شبیه اوست که در حوزه‌های مختلف اطلاعات داشته باشد، ولی اشکال آن است که ابوالحسن درس قرآنی و فقه و اصول را نخوانده و شناخت نداشته و با علوم تجربی می‌خواسته قرآن را بررسی کند، این انحراف از بازرگان کمی بزرگ‌تر می‌شود و نوشتن کتاب «راه طی شده» نتیجه آن است و در نهایت هم در آدم‌هایی مثل حنیف‌نژاد و سازمان مجاهدین این انحراف عیان‌تر می‌شود. وقتی از صراط مستقیم کمی دور شوید، مسیر در طول زمان بسیار کج می‌شود و راه طی شده دقیقاً همین را نشان می‌دهد.

■ مواجهه مستند با موضوع منشی مسلحانه سازمان مجاهدین هم بر اساس همین نگاه است، درست است؟

ما در این مستند منشی مسلحانه را

نفی نمی‌کنیم، بلکه می‌گوییم منشی مسلحانه به انقلاب تبدیل نمی‌شود. البته من فیلمساز و محقق تاریخی به عنوان یک جوان که در جایگاهی نیست که نظری درباره حلال و حرام این مساله بدهم اما موضوع این است که تنها کسی که توانسته انقلاب اسلامی را در طول تاریخ ایجاد کند، امام خمینی(ره) بود. به نظرم امام جان‌مایه انقلاب را فهمید؛ اینکه شما تا قلوب را بیدار نکنید حتی اگر زمان دفاع هم شود، مردم دفاع نمی‌کنند. بنابراین ابتدا قلوب بیدار و سپس انقلاب اسلامی ایجاد شد و مردم منقلب شدند و بعد جنگ، ناخواسته در تعارض با بلوک غرب و شرق و تعارض با افکار مادی ایجاد خواهد شد و این موضوعی است که قیام پیامبران نیز بر اساس آن بوده؛ پیامبران اول قلوب را بیدار می‌کنند و وقتی این اتفاق افتاد جنگ بدیهی است، چرا که دشمن تحمل شنیدن سخن پیامبران را ندارد و به همین خاطر دست به حذف فیزیکی می‌زند و در اینجا جهاد ناگزیر است.

■ یکی از ادعاهایی که از جانب برخی افراد وابسته به نهضت آزادی درباره اختلاف با امام(ره) مطرح می‌شود این است که آنچه باعث انحلال حزب شده، رفتار مرحوم سیداحمد خمینی بوده و حتی نامه معروف امام درباره نهضت آزادی را هم باور ندارند و آن را منتسب به سیداحمد می‌دانند. ولی شما در مستند اصلاً ورودی به این نامه و ماجرای مرتبط با آن نداشتید. دلیلش چیست؟

اتفاقاً به این مساله ورود کردم، حتی پشت سر نامه، فیلمی را که در آن، نامه امام توسط مرحوم هاشمی‌رفسنجانی در سال ۱۳۵۸ خوانده می‌شود و امام در آن می‌گوید «متأسفانه برخی از افراد توجه ندارند و قرآن را با ایسم‌هایی که خودشان می‌شناسند، تفسیر می‌کنند و باعث انحراف می‌شوند». هم آورده‌ام. امام این تذکر را سال ۱۳۵۸ می‌دهد و اگر کسی می‌گوید این نامه امام غلط است، درباره این نامه چه توضیحی دارد؟

■ مستند در برخی موارد از زندگی بازرگان خیلی دور می‌شود. به‌طور مثال وقتی وارد بحث سازمان مجاهدین می‌شود خیلی از زندگی بازرگان دور می‌شود، در حالی که مستند درباره بازرگان است. این نقد را قبول دارید؟

مستند فقط درباره بازرگان نیست، بلکه درباره «راه طی شده» از سوی او است. البته سازمان مجاهدین را هم از دریچه ارتباط با نهضت آزادی بررسی می‌کنیم. بالاخره این «به نام خدا و به نام خلق» و این التقاط

انتقاد سوال داشت. به او گفتم بنده طرفدار امام خمینی(ره) هستم و به صراحت به شما می‌گویم که بعد از این همه سال اگر ما نسل‌های جوان نتوانیم با هم حرف بزنیم بسیار بد است. نه ما عضو حزب جمهوری اسلامی و نه شما عضو حزب نهضت آزادی هستیم که بخواهیم با یکدیگر دعوا کنیم، بلکه شما یک دیدگاه و ما نیز یک دیدگاه داریم و الان این مستند می‌تواند فرصتی برای گفت‌وگو باشد. در واقع دنیای امروز اصلاً جایی نیست که بتوان سلیقه و نظر را پنهان کرد. بنابراین آنها از همان ابتدا دیدگاه و نظر ما را می‌دانستند.

■ پس چگونه راضی به گفت‌وگو شدند؟

بالاخره نهضت آزادی حزبی است که جمهوری اسلامی تاکنون ورود چندانی به آن نداشته است و اگر هم در شرایط فعلی حرفی دربار ما زده شود، بحث دولت موقت است، از این نظر مستند ما برای این گروه فرصتی برای طرح مجدد نام‌شان بود. از طرفی واقعا نیاز بود برای یک بار هم که شده با بازرگان مواجهه فکری و اندیشه‌ای نیز صورت بگیرد و اتفاقاً بخش زیادی از انتقاداتی که در کار وجود دارد، در همین مقطع است. من با اکثر افراد حاضر در مستند بحث کردم و آنها می‌دانند که ما با گروه آنها (نهضت آزادی) درباره موضوعات مختلفی مثل سازمان مجاهدین،

جنگ و ولایت فقیه چالش داریم. البته این مستند مهندس بازرگان را تکمیل نمی‌کند، بلکه بخشی از این شخصیت است، چرا که آنها صرفاً چهره‌های سیاسی نبودند. نکته دیگری که می‌خواهم در ارتباط با نبودن نظر مخالفان در مستند به آن اشاره کنم این است که ما می‌دانستیم مستندهایی از این دست در حقیقت سوال خودمان است، از این رو چرا باید سراغ یک فرد مخالف با بازرگان برویم. مواضع دیگری آنان که مخالف و منتقدند نسبت به بازرگان انتقاداتشان قدیمی است و اگر قرار به انتقادی نیز هست، چرا نباید نسل جدید به این مساله ورود کند؟

■ شما در مستند بسیار هوشمندانه نشان می‌دهید که فردی وسط صحن مجلس اسلحه روی گلولی بازرگان می‌گذارد و این نگاه متفاوتی نسبت به بازرگان است، با وجود اینکه تصویر این عمل در مستند آمده، قطعاً می‌توانستید افرادی را که نگاه متفاوتی به این شخص دارید نیز نشان دهید؟

بله درست است. ما در ادامه این مساله را به صورت مودبانه توضیح دادیم در حالی که اگر باافلاصه این کار را می‌کردم، عده‌ای می‌گفتند ما این کار را کردیم، چون بازرگان داشت سازمان مجاهدین را تروریست بودن مبرا و آنها را با رزمندگان یکی می‌کرد. یکی از اشتباهاتی که ما در مستندهای مان داریم این است که چون نسبت به برخی ارا، افکار و رفتارهای بازرگان انتقاد داریم، همان ابتدای کار با او مخالفت می‌کنیم، در حالی که ما در این مستند گفتیم اجازه دهیم نهضت آزادی نیز حرفش را بزند، کما اینکه حرفش را نیز می‌زند ولی تفکر این گروه درباره جنگ در حالی در بخشی از جامعه در حال گسترش بود که ارتباط آنها با سازمان مجاهدین بیشتر در لابه‌لای کتاب‌ها باقی مانده بود که ما در مستند به این بخش بیشتر پرداختیم.

■ آنها از همان ابتدا می‌دانستند که ممکن است رویکرد مستند نسبت به بازرگان انتقادی باشد؟

اتفاقاً از همان ابتدا با قطعیت می‌دانستند که رویکرد مستند به بازرگان انتقادی است. البته نکته‌ای که درباره آنها وجود دارد این است که نهضت آزادی با وجود انحلال، هنوز حالت حزبی خود را حفظ کرده است. وقتی سراغ‌شان رفتیم، گفتند باید سوالاتمان را در اختیارشان بگذاریم و پرسیند که قرار است چه حرفی گفته شود؟ اصلاً چرا بازرگان انتخاب شده است؟ چرا حوزه هنری سراغ بازرگان آمده است؟ بعد از ۲ ماه آقای بدیع‌زادگان که مسئول بنیاد فرهنگی بازرگان است، گفت تحقیق کرده‌ام که نظر شما با ما همخوانی ندارد و ما همان‌جا گفتیم که این مساله را از همان ابتدا با شما مطرح کردیم که او قبول کرد. خانم بنی‌اسدی نوه بازرگان نیز زمانی که پرسید قرار است چه حرفی در مستند زده شود، گفتیم قرار است از بازرگان انتقاد کنیم، مگر پدر بزرگ شما نتواند پذیرد؟ نیست؟ او این مساله را قبول کرد اما درباره چرایی

■ نکته اینجاست که شما می‌گویید مستند فتح بابی برای گفت‌وگو درباره بازرگان است، در حالی که به نظر می‌رسد جمله‌ای که شما در پایان مستند از امام(ره) می‌گویید، باید گفت‌وگو را می‌بندد.

خیر! ما اگر چه می‌گوییم که امام می‌گوید آنها